

Δόμηση Προσωπικότητας, Τέχνη ή Ένστικτο (Α' μέρος)

Η ανθρώπινη προσωπικότητα ως ένα υπέροχο σύνολο που διαμορφώνεται κατά τη διάρκεια του βίου του ανθρώπου, είναι δυνατόν να αποτελέσει **σύνθεση πολλαπλών στοιχείων**. Η περιεκτικότητα των συνθετικών στοιχείων **επηρεάζει** μεταξύ των άλλων, **την φήμη, την εικόνα και την αύρα** που εκπέμπει ή αναδύει ο κάθε άνθρωπος. Η ανάδυση και εκπομπή των στοιχείων της προσωπικότητάς μας ελκύει, απωθεί ή αφήνει αδιάφορους όσους συναναστρέφονται μαζί μας. Βέβαια, όσο συχνότερα και εγγύτερα βρίσκεται ο ένας με τον άλλο, τόσο πιο φανερά γίνονται τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, θετικά, αρνητικά ή ουδέτερα, και αν όχι όλα τουλάχιστον τα περισσότερα. Γι' αυτό και **ο περίγυρός μας μας γνωρίζει καλύτερα**.

Εμείς όμως οι ίδιοι, πόσο καλά και αντικειμενικά γνωρίζουμε την προσωπικότητά μας; **Ισχύει** και για τον ίδιο μας τον εαυτό **το θεώρημα της μη πληρότητας** του Gödel (αφού βρίσκομαι εντός του εαυτού μου δεν μπορώ να τον γνωρίσω πλήρως); Αν ισχύει, τότε **ποιο το νόημα να επιδιώκω το «γνώθι σαυτόν»**; Η προσέγγιση της **αντίληψης του εαυτού μας ως προσωπικότητας**, αποτελεί μια **ισχυρή πρόκληση** που παρά τους αιώνες που έχουν περάσει από την Πλάση του ανθρώπου, **παραμένει επίκαιρη**. Δεν μας απασχολεί βέβαια, με την ένταση που θα έπρεπε καθώς η διασκέδαση, η απόλαυση, η ηδονή, η κενοδοξία, κ.α. μας απασχολούν περισσότερο, από ότι τα δυσνόητα και άβολα μονοπάτια της.

Ενώ καθημερινά, ασχολούμαστε με το σώμα μας, δεν κάνουμε το ίδιο για την **ύψιστη προσωπική μας σύνθεση που μας ταυτοποιεί** μέχρι να λυθεί η αργυρά αλυσος. Η παραμέληση της προσωπικότητάς μας ως ανθρώπου ακολουθεί τη γενικότερη **τάση περιφρόνησης και εγκατάλειψης της τέχνης δόμησής της**. Την τέχνη που οδηγούσε σε ορθή ανθρωποκεντρική δόμηση, αλλά παραμερίστηκε από μια επιθετικότερη **κυρίαρχη ανάγκη. Την εργαλειακή μεταχείριση του μεταμοντέρνου ανθρώπου** που επικράτησε και επέφερε την ανατροπή του ηθικοαξιακού συστήματος και των συναφών με αυτό αναγκών.

Εν απουσία τέχνης, η δόμηση της προσωπικότητας πραγματοποιείται ενστικτωδώς. Ως εκ' τούτου είναι αυθαίρετη, άναρχη και αναποτελεσματική αφού τα ελαττώματα επισκιάζουν κατά πολύ τις όποιες αρετές, αν υπάρχουν. Αξιωματικά, **η έλλειψη της ορθής δόμησης οδήγησε σε υπερβολή**. Οι στρεβλά δομημένες προσωπικότητες δεν αποτελούν πλέον την εξαιρεση, αλλά τον κανόνα. Τα παραδείγματα είναι πολλαπλά και απαντώνται σε όλα τα επίπεδα σχέσεων, με πρώτο αυτό των **σχέσεων με τον εαυτό μας**. Στο επίπεδο αυτό επικρατούν **δυο πεποιθήσεις**, είτε της **αδιαμφισβήτητης υπεροχής** είτε της **πλήρους αναξιοτήτας**. Δυστυχώς **η μεσότητα της αυτογνωσίας και αυτοεκτίμησης παραμένει στα αζήτητα**.

Στις σχέσεις μέσα στην οικογένεια η συνοχή και η συνεργατική απόδοση δημιουργικού έργου **επηρεάζονται αρνητικά από τις ελλειμματικές προσωπικότητες των γονέων**. Ενώ **δυσμενής είναι και η επίδρασή τους στην ανάπτυξη των παιδιών**. Κατά παρόμοιο τρόπο, στις **σχέσεις μέσα στην κοινωνία**, κυριαρχεί η αποξένωση των μελών. **Τα μέλη απλώς συνυπάρχουν, δεν βιώνουν το συνανήκειν, ούτε επιδιώκουν το αρμονικώς συνεργάζεσθαι**. Αντίθετα δε, θρέφουν και συντηρούν συνθήκες που επιτείνουν τους διαχωρισμούς, τις αντιπαλότητες και την εν γένει αποδόμηση των κοινωνικών δεσμών.

Ανάλογη κατάσταση επικρατεί και στις **σχέσεις εντός της πατρίδας**. Απουσιάζει η βούληση για κοινή πορεία και κοινό καλό και επικρατούν δυο αντίθετες ακραίες τάσεις. Η μία της **πλήρους απαξίωσης της Πατρίδας ως οντότητας και ως ιδέας** και

η άλλη της υπερύψωσης και επένδυσής της με τον μανδύα του φανατικού εθνικισμού. Τέλος στις σχέσεις σε επίπεδο χωρών, απαντάται ευμεταβλητότητα και ευθραυστότητα. Οι σχέσεις αυτές ακροβατούν σε τεντωμένο σκοινί, αφού χαρακτηρίζονται από έλλειψη εμπιστοσύνης, υποκρισία, παραβάσεις συμφωνιών - συνθηκών, συνωμοσίες - προδοσίες, απροκάλυπτες επιθέσεις, πολέμους, κ.λπ.

Φυσικά μπορεί να υποστηριχθεί ότι **παρόμοιες παθογένειες υπήρχαν ανέκαθεν**, και συνεπώς η ορθή δόμηση ανθρώπινης προσωπικότητας δεν αποτελεί πανάκεια για τη διόρθωση των σχέσεων. Αν επαναπαυθούμε σε μια τέτοια **επιπόλαια γενικευμένη θεώρηση** και σύγκριση καταστάσεων, οδηγούμαστε σε **μη αξιόπιστα συμπεράσματα**. Μπορεί η **οργανωμένη δόμηση της προσωπικότητας** να μην είναι πανάκεια, αλλά **εξασφαλίζει την ενσωμάτωση των βασικών στοιχείων ανθρωπότητας**. Εν απουσία τους, δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες **υιοθέτησης από τον άνθρωπο και τις ομάδες - σύνολα που μετέχει και επηρεάζει, επικίνδυνων κινήτρων και ιδεών**.

Κατά το παρελθόν υπήρξαν ομάδες - σύνολα ανθρώπων όπου **η αξία, η αρετή, η αλήθεια, το ωραίο, το αγαθό, το ιερό οριοθετούνταν και ορίζονταν με ιδιοτελή κριτήρια**. Εκεί βρήκαν πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης, σκοτεινά κίνητρα και ιδέες που είχαν ολέθριες επιπτώσεις σε οικογένειες, κοινωνίες, κράτη και στην ανθρωπότητα. **Οικογένειες καταστρέφονται** όταν τα μέλη τους αδιαφορούν για την ενότητα και την αρμονική συμβίωση. Τα μέλη τους θεωρούν ως προσφορότερο τρόπο διαβίωσης την **επιβολή των θέσεων τους με αδιαλλαξία και συγκρουσιακές πρακτικές**. Αργά ή γρήγορα μια απλή διαφωνία μετατρέπεται βαθμιαία, σε οριστική ρήξη, μίσος ή και φόνο.

Κοινωνίες διαλύονται όταν **οι διακρίσεις** μεταξύ ισχυρών και αδυνάτων, φτωχών και πλουσίων, κ.λπ., **διαφοροποιούν την κοινή βάση θεώρησης αναγκών, αξιών, αρετών, επ'ωφελεία της μιας ή της άλλης πλευράς**. Συνεπικουρούμενες από την έλλειψη διαλλακτικότητας και φρόνησης, οι διαφορές διευρύνονται μέχρι πλήρους διάρρηξης των δεσμών. Επιπρόσθετα, **κράτη αποποιούνται τον ρόλο της πατρίδας** (πατρική φροντίδα και μητρική αγάπη μαζί) και επιχειρούν **μονόπλευρη ικανοποίηση αναγκών και συμφερόντων**. Αδιαφορούν για την όποια σύγκλιση προς το κοινό καλό και την ευημερία του συνόλου. Αναπόφευκτα **οι διαφορές, οι διαμάχες και οι συγκρούσεις οξύνονται** έως και την εμφύλια τραγωδία ή και την ολική διάλυση.

Στο παγκόσμιο γίνεσθαι οι δρώντες που έχουν την πρωτοβουλία ή/και τη δύναμη, **διαμορφώνουν και εφαρμόζουν αξιακά συστήματα, κατά το δοκούν**. **Επιβάλλουν** μ' αυτό τον τρόπο, **τη δική τους θέληση** και προβαίνουν σε άδικες ή και αποτρόπαιες πράξεις. **Αποκρύπτουν όμως, ή και αγνοούν τις άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις των ενεργειών τους στην ανθρωπότητα**, και εντέλει, ως μέλη της πλήττονται και οι ίδιοι. Η δε πολύπαθη ανθρωπότητα, αν και έχει οικουμενική διάσταση εντούτοις για την προστασία της και την επιβίωσή της **εξαρτάται από τα μέλη της**, ήτοι το σύνολο των ανθρώπων. Αν τα μέλη της δεν ενστερνίζονται αρχές που εξασφαλίζουν την βιωσιμότητα και την περαιτέρω ανθρωποθητική ανάπτυξή της, τότε **η ανθρωπότητα αλλά και τα ίδια τα μέλη της απειλούνται με αφανισμό**. (Συνέχεια στο επόμενο)

Στέλιος Κάλφας
Δεκέμβριος 2023